

МАРИЈА ЂОРИЋ*
Институт за политичке студије
Београд

УДК 94(44):314.15
Оригиналан научни рад
Примљен: 23.03.2018
Одобен: 27.04.2018
Страна: 53-66

УТИЦАЈ МИГРАЦИЈА НА ЈАЧАЊЕ НАСИЛНОГ ЕКСТРЕМИЗМА У ФРАНЦУСКОЈ**

Сажетак: Аутор истражује на које све начине савремене миграције утичу на генерисање екстремизма у Француској. У раду се користи метода студија случаја али и компаративне анализе, с обзиром да се упоређују исламистички и десничарски екстремизам. Полази се од хипотезе да се са доласком миграната у Француској, интензивира исламистички фондиран екстремизам у виду цихадистичког тероризма. Као одговор на њега јача националистичка и неонацистичка десница, што свеукупно гледано представља велики изазов за безбедносни систем Француске. Закључак је да је једина успешна борба против екстремизма и тероризма превенција, која би требало да буде фокусирана на спречавање радикализације и насилног екстремизма. Француска је једна од ретких држава која је уложила велике своте новца у разне врсте превентивних програма (у виду дерадикализације), али који се до сада нису показали нарочито успешним. Колонијално наслеђе и велики број миграната муслиманског порекла који нису адекватно интегрисани у Француски систем, чине отежаном борбу против савременог екстремизма и тероризма.

Кључне речи: миграције, екстремизам, тероризам, ислам, екстремна десница, Француска, радикализација, насилни екстремизам, ЕУ

Увод

Савремене миграције су ставиле многе цивилизацијске вредности на тест. Хуманост и људска права као да су потонула пред новим изазовима екстремизма, тероризма и организованог криминала. Данас не можемо говорити о уобичајеним миграцијама, већ о новој “сеоби народа” која није добровољна и која за собом повлачи низ питања. Пре свега, миграције које су тенденциозно усмераване од Блиског истока и Северне Африке ка европским земљама, отварају демографске и безбедносне проблеме, а самим тим и економска, религиј-

* maha.djoric@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта “Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција” (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

ска и културолошка питања. Мигранти који долазе у Европу су углавном муслиманске вероисповести и арапског порекла, што ће представљати велики изазов за европске земље, када је реч о њиховој интеграцији. Да ли ће Европа и даље баштинити свој идентитет и културно наслеђе на три суштинске вредности: римско раво, грчку филозофију и хришћанство?¹ Ово питање се највише поставља у оним европским земљама које имају значајан проценат муслиманског становништва.

Иако је реално највећи терет мигрантске кризе у Европи поднела Немачка², чини се да много већи проблем има Француска са интегрисањем како нових, тако и старих миграната. За разлику од Немачке, Француска има баласт колонијалног наслеђа, који је попут старог духа прогања у савремености. Највећи број миграната је протеклих деценија долазио углавном из земаља Магреба (Мароко, Алжир, Тунис)³, док је Француска у неким својим бившим колонијама и даље задржала војно присуство⁴, што је свакако утицало на ширење већ постојеће религијске и етничке напетости.

Миграције су тек “кап у препуној чаши воде”, која је резултирала јачањем различитих врста насилног екстремизма. Доласком миграната са трусних подручја блискоисточних земаља је свакако појачан исламистички финансиран екстремизам.⁵ Француска је једна од најугроженијих земаља у Европи, када је реч о броју терористичких напада.⁶ Као одговор на религијски мотивисан екстремизам и тероризам јача екстремна десница, која је последњих година све више популарна на француској политичкој сцени. Њена улога је и више

* mara.djoric@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта “Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција” (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

¹ Духовну кризу хришћанства Љубиша Деспотовић добро објашњава кроз процесе секуларизације и “деловања тајних организација европске и светске елите”. Више о томе у: Деспотовић Љубиша, Кузмановић Небојша, “Идејни аспекти духовне кризе хришћанства: религијски контекст мигрантске кризе и идентитетске последице по европске нације”, Култура полиса (посебно издање) 2, 2017, стр. 57.

² Само у 2015. години Немачка је примила рекордних 1 139 000 миграната. Извор: https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2016/07/PE16_246_12421.html;jsessionid=7A55FB A914157B7029B01E4B554512B0.cae1, 13.06.2017.

³ Мароко и Тунис су постали независни 1956. године, док је статус независности Мароко добио 1962.

⁴ Пре свега мислимо на Мали и интервенцију у Либији.

⁵ рема подацима безбедносних служби, сматра се да од укупног броја миграната њих 10% могу бити потенцијални екстремисти. Видети: Марија Ђорић, “Утицај мигрантске кризе на развој десничарског екстремизма у Европи”, Зборник радова Мигранти на раскршћу или беспућу земље Србије, ур. Јован Ђирић, Бранислава Кнежевић, Институт за упоредно право; Институт за криминолошка и социолошка истраживања; Регионално представништво руске хуманитарне мисије на Балкану, Београд, 2016, стр. 125-137.

⁶ Према статистикама Еуропол-а, број ухапшених за дело цихадистичког тероризма у Француској расте из године у годину. Тако су 2014. године ухапшене 188 особе, тај број се повећао на 377 у 2015. години, док је у 2016. ухапшено 429 особа за дело “цихадистичког тероризма”. Извор: https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/2.1.TERRORIST_ATTACKS_AND_SUSPECTS_ARRESTED_IN_THE_EU.html, 03.01.2018. У 2016. је у Француској извршено укупно 23 терористичких напада https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/ANNEX_1.html, 03.01.2018.

него јасна – на себе ставља обавезу “одбране хришћанства”, која по правилу укључује и употребу насиља. У том “зачараном кругу” насиља у коме један екстремизам јача други (и обратно), највећа жртва биће људска права и демократија. Одбрана ових вредности које су испрофилисале идентитет Француске још од револуције 1789. биће под великим знаком питања, с обзиром да ће миграције у први план ставити питање безбедности.

Насилни екстремизам и радикализација

О екстремизму је веома тешко говорити и писати, а још теже је борити се против њега. Проблем лежи у томе што је екстремизам вишедимензионалан, варијабилан и аморфан феномен, који је условљен временом, простором и специфичним религијским, обичајним и културолошким карактеристикама (Ђорић, 2014:23). Оно што за једну друштвену целину представља екстремизам, за другу ће бити сасвим прихватљиво, те је стога његово одређење отежано. Екстремизам ћемо увек одредити на основу тога шта су границе “нормалног”, уобичајеног и прихваћеног у једном друштву. Углавном су критеријуми “нормалности” одређени законима, али и неким другим правилима понашања које имају свој легитимитет у друштву, као што су религијске, обичајне или етичке норме. Због тога можемо рећи да је екстремизам “понашање и мишљење на граници дозвољеног са тенденцијом да се та граница пређе” (Ђорић, 2016:23).

Евидентно је да екстремизам као врста “граничног феномена” може бити веома тесно повезан са насиљем. Углавном је насиље главни пратилац екстремизма, што ову појаву чини непожељном за савремена демократска друштва, јер нарушава њихову равнотежу. Ипак, битно је направити тешко видљиву, али веома значајну разлику између насилног и ненасилног екстремизма. Роналд Винтроп (Роналд Њинтробе) сматра да је ненасилни екстремизам онај који има екстреман циљ (који укључује насиље), али који не користи насилне методе.⁷ У пракси влада потпуна конфузија око разграничења насилног и ненасилног екстремизма, док је у теорији дистинкција између ове две сличне, а поново различите појаве, још замагљенија. Куриозитет је у томе када неки од највиолентнијих екстремиста препознају екстремизам код других, сматрајући то негативном појавом. Такав пример смо имали код вође Ал Каиде (Завахирија), који је истакао да је ИСИС постао “исувише екстреман”.⁸ У овом случају је јасно да се квалификатив “екстремизам” користи за дискредитовање политичког противника, што значи да је екстремизам феномен који је демонизованог, тј. негативног карактера (па чак и за савремене терористе и екстремисте).⁹

⁷ “Radicalisation, De-Radicalisation and Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review” (The Hague: ICCT Research Paper, March 2013), http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-RadicalisationCounter-Radicalisation-March-2013_2.pdf, 12.12.2017.

⁸ “Al Qaeda disavows ISIS militants in Syria”, BBC News Middle East, 3 February 2014, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-26016318>, 27.12.2017.

⁹ Чињеница је да терористи и екстремисти за себе никада неће користити негативна одређења, већ ће се одређивати углавном као “борци за слободу”.

Следећи проблем у одређењу екстремизма јесте његова веза са радикализацијом. Оно што би требало да знамо јесте да нема екстремизма без процеса радикализације. Овај процес је углавном повезан са осећајем изолованости у постојећем друштвеном систему, незадовољством и кризом идентитета. Иако постоје предиспонирајући фактори за радикализацију, треба нагласити да не постоји универзалан начин радикализације која може водити до насилног екстремизма и тероризма. Сваки појединац је индивидуа за себе, те је и процес радикализације (као и окидачи за радикализацију) другачији.¹⁰ Радикализација (која је усмерена ка насилном екстремизму) је процес који мења структуру личности и њен вредносни систем, и због тога је можемо поистоветити са процесом “прања мозга”. Битно помена је да – није свака радикализација негативна, тј. не води свака радикализација до екстремизма и тероризма. Радикализација није претња друштву “уколико није повезана са насиљем или другим незаконитим радњама” (OSCE, 2014:37). Према ОЕБС-овом приручнику, радикализација чак може бити позитиван подстицај за добре промене у друштву, попут нпр. укидања ропства или проширења женских права.

Нужно је разликовати две врсте радикализације (на основу средстава и метода):

1. Директна радикализација
2. Индиректна радикализација

Директна радикализација се заснива на непосредном контакту са одређеном екстремистичком групом и њеним члановима.¹¹ Ова врста радикализације изискује одређено време за упознавање, препоруке и сл.

Индиректна (самостална, самоиницијативна или посредна) радикализација подразумева да особа која се радикализује то ради без директног (физичког) контакта са терористичком/екстремистичком групом. Као главно средство радикализације се у овом случају користе медији (интернет, друштвене мреже, пропагандни садржаји и сл). У доба интернета и виртуелне комуникације, овај вид радикализације постаје све више популаран. Један од разлога је и тај што се може одвијати непосредно, брзо и без ризика да екстремисти буду ухваћени “на делу”.

Радикализација која може водити до насилног екстремизма или тероризма је први корак у тростепеном обликовању терористе:

1. Најпре се креће са радикализацијом (на индиректан или директан начин).
2. У другој фази се усвајају нови вредносни садржаји који од особе чине насилног екстремисту.
3. Трећа фаза подразумева прелазак из насилног екстремизма у тероризам.

Иако је веома битно изучавати процес радикализације (пре свега из превентивних разлога), од суштинског значаја је и анализа процеса дерадикализа-

¹⁰ Неко ће реаговати на осећај неправде, за другога ће то бити утицај блиских људи (супружника, рођака, пријатеља), код трећих ће то бити криза идентитета, потом потреба за авантуризмом, освета итд.

¹¹ Ради се о тзв. регрутерима. Данас и жене имају веома истакнуту улогу у процесу радикализације.

ције. Ово је битан момент пре свега, код тзв. “покајника” који су одлучили да изађу из света екстремизма и тероризма. Дерадикализација подразумева процес промене идентитета у коме се од недемократског вредносног система појединац (или група) враћа у прихватљив, невиолентан и демократски аксиолошки систем. Уклања се сваки негативан утицај који је допринео процесу радикализације. Не постоји гарант да ће се тзв. “покајници” заиста искрено покајати за своја дела и да ће бити способни да привате демократски вредносни систем, који наравно, искључује насиље. То је уједно и највећи ризик у оквиру процеса дерадикализације. Због свега наведеног можемо закључити да у борби против савременог тероризма фокус треба ставити пре свега на спречавање насилног екстремизма и радикализацију, што улази у домен превентиве.¹²

Исламистички екстремизам у Француској

Линија између муслимана и хришћана је повучена управо у Француској у 8. веку, када је 732. године код Појатеа, Карло Мартел извојевао победу над Омејадским калифатом. Битком код Појатеа је заустављено продирање муслимана на тло Европе, што је довело и до њиховог протеривања са Пиринејског полуострва и јужне Француске. Од тада се много тога променило, али је овај догађај заједно са јаким колонијалним наслеђем, утицао на обликовање садашњих друштвенополитичких прилика у Француској.

Француска је земља са највећим бројем муслимана у ЕУ. Иако званични подаци указују да у Француској живи око 4 милиона муслимана¹³, према неформалним сазнањима тај број је много већи и износи 9 милиона становника. Сматра се да је до сада из хришћанства у ислам конвертирало око 100.000 људи, махом из млађе генерације и женског пола.¹⁴ Највећи број миграната је пореклом из Алжира, Марока и Туниса, мада има и незнатан проценат оних који су дошли из Турске и западне Африке. Муслимани у Француској углавном припадају сунитској деноминацији.

Секуларизам, који је од вајкада пустио корене у француском друштву је и данас присутан, али углавном у контексту хришћанства. Утицај ислама је доминантан у свакој сфери живота, чиме се нарушава концепт грађанског друштва и модерне секуларне државе. После терористичких напада 2015. године, Француска је по први пут затворила три џамије које су се довеле у везу са практиковањем радикалне варијанте ислама.¹⁵ Француска је 2004. године забранила и ношење хиџаба у школама, а 2010. године је под утицајем терористичких напада, забрањено и ношење вела преко лица, и то све са циљем неговања секуларизма.

¹² Ово је уједно и закључак са Брдо процеса у Словенији у оквиру кога је организована Министарска конференција (IISG Говернанце), одлучено је да један од главних циљева буде превенција радикализације и насилног екстремизма на простору Западног Балкана, јер је ова регија значајни расадник и регрутни центар тероризма.

¹³ <http://geoconfluences.ens-lyon.fr/actualites/veille/pratique-religieuse-france>, 24.12.2017.

¹⁴ <https://rlp.hds.harvard.edu/faq/islam-france>, 29.08.2017.

¹⁵ Иначе, још закон из 1905. године забрањује влади да финансира изградњу верских објеката. Изузетак су само оне верске грађевине које су настале пре 1905. године.

Сматра се да је тренутно у Француској око 15.000 људи радикализовано, док најекстремнијем крилу дихадизма¹⁶ припада 8.250 особа.¹⁷ Француска је у протеклих неколико година потрошила на десетине милиона евра како би спречила радикализацију младих муслимана.¹⁸ Чини се да су сви покушаји до сада били без неког великог успеха, упркос значајним напорима државних органа.

Као последица повећања броја муслиманског становништва и нове мигрантске кризе расте исламофобија. Неке статистике су поражавајуће када је реч о муслиманском становништву у Европи. Истраживање из 2016. године указује да негативан став према муслиманима у Европи имају процентуално највише Мађари, иза којих следе и друге земље ЕУ¹⁹, док најмање негативан став према припадницима исламске религије имају Британци. Интересантно је да (према истраживањима институте “Адам Смит”), муслимани чине 8-10% укупне популације у Француској, а да у затворима представљају убедљиву већину од 70% затвореника.²⁰

Друга истраживања показују да муслимани не поседују баш сва права у Француској, те да имају око 400 евра мању плату и да 2,5 пута теже налазе посао у односу на припаднике хришћанске религије.²¹ Стигматизација и осећај одбачености, фрустрација услед неадекватног социјалног положаја, одбијање интеграције, само су неки од разлога који могу бити окидач за радикализацију француских муслимана. Заправо, највећи проблем са интеграцијом у француски вредносни систем имају они муслимани који припадају другој или трећој генерацији миграната. Док је код прве генерације миграната ситуација поприлично јасна (јер су углавном долазили “трбухом за крухом” и самим тим били свесни свог идентитета), њихови потомци имају много већи проблем са “кризом идентитета”. Осећај “поцепаног идентитета” и конфузија око тога ком вредносном систему припадају, може бити главни окидач за радикализацију. Иако се тврдило да су нереди који су потресали Француску 2006. године били првенствено социјалног карактера, чињеница је да су имали снажну етничку, па и религијску димензију, јер су иза њих стајали незадовољни млади муслимани који су живели у сиромашним предграђима.

Све је почело 2005. године у париском предграђу Клиши²², када су двојица младића муслиманске вероисповести страдала, за шта је оптужена поли-

¹⁶ Веома је битно направити разлику између дихада и дихадизма. Док је дихад појам за “опште религијско прегнуће” и не мора имати само негативну конотацију, дихадизам је идеологија која подразумева искључиву употребу насиља у политичке сврхе и представља “демонизован” феномен. Према: Симеуновић Драган, Увод у политичку теорију, Институт за политичке студије, Београд, 2009, стр. 135.

¹⁷ <https://www.gatestoneinstitute.org/9982/france-deradicalization>, 27.06.2017.

¹⁸ <https://www.gatestoneinstitute.org/9982/france-deradicalization>, 21.06.2017.

¹⁹ Иза Мађарске иду следеће земље редом: Италија, Пољска, Грчка, Шпанија, Холандија, Шведска, Француска, Немачка. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/19/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>, 03.09.2017.

²⁰ <https://www.adamsmith.org/blog/are-70-of-frances-prison-inmates-muslims>, 25.12.2017. Ова бројка је по мишљењу аутора овог текста пренаглашена. Нека друга истраживања указују да је укупан број муслимана у затворима између 40 и 50 %.

²¹ <https://www.odt.co.nz/news/world/study-shows-french-muslims-hit-religious-bias>, 02.09.2017.

²² У овом предграђу више од 90% становништва су из имигрантских породица.

ција, а касније се испоставило да су младићи страдали од високог напона струје. У нередима који су уследили, запаљено је више од 5.000 аутомобила, док је око 1.500 људи ухапшено. Слична ситуација је била и са нередима у Амијену 2012. године. Очигледно је да је неко затајио у процесу интеграције муслиманске популације у Француској. Да ли систем није учинио довољно како би своје држављане, који су углавном пореклом из некадашњих колонија, интегрисао на адекватан начин? Или можда ни сами муслимани нису били вољни да постану део француског, а самим тим и европског система вредности?

Француска предграђа у којима живи велики број муслиманске (углавном сиромашне) популације се могу сматрати “инкубаторима” тероризма и екстремизма. Многа од тих места се сврставају у ред тзв. но го зона у којима француска полиција није добродошла. Неки извори показују да у Француској постоји 751 оваквих зона у којима полиција нема потпуну контролу.²³

Након серије терористичких напада Француска се одлучила за радикалне резове у сектору безбедности. Напад на Шарли Ебдо јануара 2015. године у коме је страдало 17 људи је био пресудан - тада је запослено додатних 3 000 оперативаца у сектору безбедности, док је буџет служби повећан за 500 милиона евра.²⁴ Напад у Ници је био масовнији када је реч о жртвама и том приликом је убијено преко 80 особа. Шенген зона је у великој мери погодовала лакој транспорту и набавци оружја за потребе ових терористичких напада. Терористи су ватрено оружје набављали преко два канала – први је Белгија (у којој живи велики број муслимана), а други је Балкан. Исламистички терористи таргетирају све оно што представља француски и европски систем вредности, па отуда и напади на редакцију новина “Шарли Ебдо”, фудбалски стадион (Стаде де Франце), концертну дворану Батаклан (Батацлан) итд. До сада је на блискоистично ратиште из ове земље отишло око 900 француских држављана, а место из ког одлази највећи број бораца (у односу на број становника) је Лунел (Ђорић: 2017: 18).

У Европи је ухапшено 718 терориста током 2016. године који су доведени у везу са цихадистичком идеологијом.²⁵ Током 2016. године су у терористичким нападима страдале 142 особе, док је 379 њих лакше или теже повређено. Француска је прва у Европи по броју ухапшених терориста. Сваке године се повећава број ухапшених, па тако можемо констатовати на основу података Еуропола да је 2014. године ухапшено 238 терориста, да би се тај број повећао на 424 у 2015. години, а 2016. резултирао са 456 ухапшених за дело тероризма.²⁶ Скоро једна трећина терориста су старости око 25 година (и млађи од тога), док је тек 9% терориста старије од 40 година.

Од терористичких група које делују на територији Француске и испиришу друге на исламистички мотивисан тероризам, можемо издвојити првен-

²³ <https://www.gatestoneinstitute.org/10190/islam-england-france>, 02.09.2017.

²⁴ <http://time.com/3657314/paris-shooting-charlie-hebdo/>, 03.01.2018.

²⁵ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>, 04.09.2017.

²⁶ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>, 04.09.2017.

твено огранке “Исламске државе” и “Ал каиде”. У прошлости је Француска имала великих проблема и са терористима ГИА-е (*Groupe Islamique Armé*)²⁷ која је настала у Алжиру 1993. године под вођством Абделхака Лајада, након што су алжирске власти спречиле исламисте да победе на изборима.²⁸ ГИА је посебно бил активна у Француској током 1995. године када је организовала више бомбашких напада у којима су страдали цивили. Пре тога је 1994. године преузела одговорност за отмицу авиона у Марсеју.

Француска се крајем 90-их година обрачунала са алжирским терористима (ГИА), али то није био крај исламистичком тероризму. Дошле су нове групе, а са њима и нови методи борбе. Данас највећу опасност по безбедносни систем Француске представљају исламистички фундиран екстремизам и тероризам и то не само због њихове деструктивности и фреквентности, већ и због тога што је он окидач и за друге врсте екстремизама (као што је то случај са екстремном десницом).

Јачање екстремне деснице у Француској под утицајем миграција

Француска тренутно има највише проблема са две врсте екстремизма. Први и уједно највећи проблем је исламистички фундиран екстремизам, који је појачан мигрантском кризом. Као одговор на ову врсту безбедносне претње јавља се други проблем у виду екстремне деснице. Десничарски екстремизам је у последњих неколико година генерисан глобализацијским тенденцијама²⁹, а посебан утицај на његово ширење извршиле су савремене миграције. Вођени вигилантством, као идејом која има за циљ пренаглашен заштитнички однос према одређеној групи или етницитету, десничарски екстремисти претендују да заштите хришћанство од нових изазова. Највећи међу њима свакако јесте продирање ислама на “стари континент”. Главно језгро француске екстремне деснице чине млади људи, што је донекле и логично, уколико се узме у обзир да је тренутно 25% младих људи незапослено³⁰, што ствара додатне социјалне и политичке тензије и отвара врата екстремизму.³¹

²⁷ На арапском *Al-Jama'ah al-Islamiyah al-Musallaha*.

²⁸ Ова терористичка организација је настала из револта, јер је исламским екстремистима (Партија исламског фронта спаса) онемогућено да освоје власт почетком 90-их година. Обрачун са “кафирима” је био стравичан, у коме је страдало око 60.000 људи, укључујући цивили и децу. У једном моменту се чак и Ал каида оградилa од деловања ове терористичке организације, због бруталности које је показивала према алжирским муслиманима. Као наследницу ГИА-е Бин Ладен је прихватио нову организацију ГСПЦ (Из ГСПЦ је израсла фракција АКИМ), коју су сачињавали исламски интелектуалци и која није користила толико ригидне методе обрачуна према својем домаћем становништву.

²⁹ Пре свега идејом денационализације и десуверенизације које директно подривају њихове интересе.

³⁰ Документарац: *France Far-right documentary: why are many young people turning to Marine Le Pen's National Front?*, <https://www.youtube.com/watch?v=H6cGA8-TH5o>, 05.01.2018.

³¹ Познато је да екстремизам доминира у време криза јер нуди “лака решења у тешким временима”, што је по правило праћено насиљем.

Иако се “Национални фронт”³² сматра “кишобраном” испод кога се окуплају француски десничари (укључујући и оне екстремне), неретко се званично ограђује од појединих организација, попут “Генерациског идентитета” (ГИ)³³. Овакво дистанцирање је углавном присутно у реторици, док у пракси постоје одређене везе између “Националног фронта” и осталих екстремиста десничарске идеолошке провенијенције.

Корени ГИ се могу наћи у “Идентитетском блоку” који је настао 2002. у Француској. Његови оснивачи су Роберт Фарбрис (Fabrice Robert), некадашњи члан “Радикалне јединице” (*Unité Radicale*) и Гијом Луи (Guillaume Luit) који је био на челу “Националног фронта младих” (*Front national de la jeunesse*). “Идентитетски блок” данас има велики број постава широм Европе – у Немачкој, Аустрији, Чешкој и Белгији. Овај покрет има и свој медије, као што је сајт новопресс.инфо, који користи за своју пропаганду.

“Генерациски идентитет”, као најистакнутији део “Идентитетског блока”, настаје на тлу Француске 2012. године. На сајту овог покрета³⁴ постоји ценовник уколико желите да се укључите у њихове активности. За 20 евра се добија часопис *Identitaires*, а за 120 евра подржавате њихову организацију и постајете члан. Главни слоган (Ми се више не повлачимо!), алудира на потребу да се брани европски (и пре свега француски) идентитет пред налетом миграната. Ово је првенствено покрет младих.

Јавности су постали познати након популарисања Декларације рата у којој се могу видети њихове основне идеолошке поставке. Противе се глобализацији, неоимперијализму и мултикултурализму, а главне кривце за данашње “пропадање” Француске виде у генерацијама које су организовале протесте 1968. јер су створиле једно либерално друштво које се отргло контроли и угрозило француски национални идентитет.³⁵ О популарности ГИ сведочи број пратилаца на њиховој фејсбук страници (120 000).³⁶

Након напада у Батаклану ГИ је почела да организује “безбедносне патроле” које су контролисале безбедносну ситуацију у метроима и јавном превозу.³⁷ Једна од акција, коју су осудили француски левичари, јесте она у којој су чланови ГИ служили свињетину и вино у квартовима Париза, који су насељени муслиманима.³⁸ “Идентитарци” желе најпре да забране изградњу џамија и пре свега, минарета на њима, а потом, да иселе мигранте муслиманске вероисповести. Најпре би дозволили да се добровољно исељавају муслимани који желе да напусте Француску. Залажу се за стварање новог министарства (“Министарс-

³² За Марин Ле Пен, као и за остале десничаре, глобализам и исламистички фундаментализам су главни непријатељи Француске. Присталице Националног фронта и осталих десничарских организација се залажу за контролисану имиграцију (до 10 000 миграната годишње).

³³ На француском - *Génération Identitaire*.

³⁴ <https://www.generation-identitaire.com/>

³⁵ <https://generationidentitaire.org/presentation/>, 04.01.2018.

³⁶ https://www.youtube.com/watch?v=_kJNc2iIbZg, 05.01.2018.

³⁷ Обучени у идентичне униформе (жуте јакне са словом ламбда) лако се препознају у јавном превозу.

³⁸ <https://www.vox.com/world/2017/7/6/15804196/generation-identity-identitarians-alt-right-migration-islam-refugees-europe>, 01.09.2017.

тво идентитета”) које би водило рачуна о француском идентитету и исељавању неподобних муслимана. Организује тзв. “летње школе” у француским Алпима у којима поред пропаганде, раде и на борилачким вештинама са младим члановима.

Неке интелектуалне присталице ГИ попут Реноа Камија (Renaud Camus), сматрају да се Европа тренутно колонизује од стране афричког становништва и да је заправо, реч о некој врсти окупације, која је гора од оне коју су Немци спровели током Другог светског рата.³⁹

ГИ је своје корене проширио и на друге европске државе, међу којима је прва “на удару” била Немачка. Немачки огранак ГИ је на Брандербушкој капији разапео слоган: “Сигурне границе – сигурна будућност”. Они су чак желели да употребе неке од метода “Гринписа” (*Greenpeace*), те су планирали да пресретну хуманитарне бродове који су имали задатак да спашавају мигранте који долазе путем мора, и на тај начин им онемогуће улазак на тле ЕУ.

“Идентитарци” блиско сарађују са покретима младих широм Европе који су десно оријентисани у Шпанији (Каталонија), са Северном лигом у Пада нији (Северна Италија), са аустријском организацијом младих Њ.И.Р оф Виена, итд. Француски екстремни десничари су посебно блиски са швајцарским екстремистима који живе у француским кантонима (Женева, Во, Фрајбург). “Хелветски отпор” је екстремно десничарска група основана у кантону Вале 2014. године. Њени политички циљеви су забрана азила, укидање партијског система и увођење смртне казне. У француском делу Швајцарске је популарна група “Једнакост и помирење”⁴⁰ (*Egalite et Reconciliation Suisse*), која има око 14.000 пратилаца на Фејсбуку.

Поред ГИ ћемо издвојити још неколико екстремно десничарских група које су забрањене 2013. године.⁴¹ Реч је о “Француском делу” и “Националистичкој омладини”. “Француско дело” функционише по принципу “милицијских покрета” који самостално врше контролу и напор безбедности грађана. Осим тога, ова десничарска група организује кампове у којима се млади обучавају за руковање оружјем. Њени корени датирају још из 1968. године, када је показивала изразито ксенофобичну димензију.

“Националистичка омладина” (*Jeunesses nationalistes révolutionnaires - JNR*) је типична неонацистичка организација која глорификује лик и дело Адолфа Хитлера и подржава рад СС јединица. Изграђена је претежно од скинхедса. Зачеци њеног деловања се могу наћи 80-их и 90-их година 20. века, да би се обновила 2010. године. Велики је утицај WPM⁴², нордијских и тзв. аријевских митова на обликовање пропаганде “Националистичке омладине”. Њихова идеологија је конгломерат револуционарног национализма и антикапитализма.

³⁹ https://www.youtube.com/watch?v=_kJNc2ilbzb, 05.01.2018.

⁴⁰ Оснивач је Алан Сорал, који је познат по својим екстремно десничарским ставовима.

⁴¹ Ове две групе су забрањене након значајне улоге у распривању мржње и нетрпеливости према ЛГБТ популацији у време када се подносио захтев за легализацију хомосексуалних бракова.

⁴² White Power Music – “музика беле моћи”.

Уколико анализирамо ренесансу екстремне деснице у Европи, видећемо да буђење десничарске идеологије започиње свршетком Хладног рата, а да своју кулминацију доживљава мигрантском кризом. Очигледно је да се свет налази заглављен између два екстрема (либералног капитализма и исламистичког екстремизма), а да су умерене идеолошке опције у њиховој сенци. То се можда најбоље може видети на примеру Француске која је била лучоноша идеје “слободе, једнакости и братства”, а која се данас суочава са десничарским и исламистичким екстремизмом, који су део “зачараног круга насиља” из кога се тешко може изаћи.

Закључак

Од како је света и века, људи су имали потребу да се крећу, трагајући за бољим условима живота. Уосталом, једно од основних права човека јесте и право на срећу.⁴³ Проблем је у томе што срећа често припада роду апеирон, који је безграничан, али и другачији за сваког човека. Француска је добар пример земље која је неговала толеранцију, секуларизам и различитост, и која упркос томе није могла обезбедити срећу за све своје грађане. То се најбоље може видети по броју терористичких напада и све већим религијским и социјалним тензијама.

Миграције су сем питања среће и толеранције, покренуле много значајнију вредност данашњег доба, а то је – безбедност. Да безбедност и те како кошта, видимо по томе што је за потребе спектакла „Тур де Франс” (Tour de France) који се организовао јула 2017. године, Француска ангажовала 23000 полицајаца који су обезбеђивали овај догађај.⁴⁴

Француска је 3. октобра 2017. године усвојила и нови закон против тероризма на основу којег се полицији и одређеним државним институцијама дају шира овлашћења, попут изрицања казне кућног притвора, затварања места религијског обожавања, претраживања приватних станова. Интересантно је да је овај закон дозволио локалним самоуправама затварање џамија и осталих религијских објеката, уколико се докаже да су подстицали или организовали екстремизам и тероризам.

Радећи на сузбијању екстремизма, Француска је 2016. спровела интересантан пројекат дерадикализације, који нажалост није био нарочито успешан. Први центар за „превенцију, укључивање у друштво и грађанско усмерење” (CRIC) је отворен у Вомон-ан-Верону, који се налази у западном делу Француске. Реч је о интернату за преваспитавање младих људи који су задојени екстремистичким идејама. Интернат је осмишљен тако да најпре у њему бораве проблематични млади узраста од 18 до 30 година, о којима би бринуо компетентан тим стручњака. У питању је покушај француске државе да код младих

⁴³ Америчка Декларација независности је на пример, експлицитно наглашавала ово право.

⁴⁴ <http://www.businessinsider.com/tour-de-france-increased-security-counterterrorism-risk-police-2017-7>, 15.07.2017.

створи интелектуални имунитет и критичку свест, која би им помогла да се одупру цихадистичкој пропаганди.⁴⁵ Програм је био првенствено образовно-едукативног карактера, те се у оквиру њега изучавала филозофија, историја, религија, медији, упражњавао се спорт итд. Интернат је замишљен као хијерархизована и устројена институција по чврстим правилима, тако да млади носе униформе и морају да поштују прописана правила и распореде. Програм⁴⁶ се спроводи 10 месеци, а циљ је рехабилитација и ресоцијализација младих људи који су били обманути и кренули путем виолентног ислама. Важно је напоменути се боравак у интернату базира на принципу добровољног пријављивања.⁴⁷ Било је у плану да се отвори 13 таквих центара, међутим до сада је отворен тек један у замку из 18. века, Château de Pontourny. Овај пројекат (иако добро замишљен) је убрзо пропао. У њега било уложено 2,5 милиона евра, запошљавао је 27 особа, међу којима су били психолози, психијатри и специјални едукатори. Француска је прва земља у Европи која је отворила интернате овакве врсте.

Док се много више пажње посвећује анализама и спречавању исламистичког екстремизма, то није случај са екстремном десницом. Можда је таква ситуације из разлога што се екстремни десничари често камуфлирају кроз призму квази-демократије и заштите људских права. У сваком случају, екстремизам показује тенденцију раста у Европи⁴⁸, а Француска је једна од оних земаља која је су већ осетиле консенквенце његовог деловања.

Сматра се да је око 11.000 особа у Француској стављена под тзв. “С фајл”, који се бави напором радикализованих појединаца и група.⁴⁹ Надзор над потенцијалним екстремистима је интензивирао увођењем ванредног стања. Иако је (након скоро две године) Француска укинула ванредно стање, 1. новембра 2017. су донети закони који су поставили питања људских права, због увећаних овлашћења полиције.

Евидентно је да су миграције покренуле дубоке проблеме не само у француском, већ и у читавом европском друштву, а који се првенствено тичу питања духовног идентитета Европљана. Можемо само претпоставити да за неколико деценија Европа неће бити ни налик некадашњем “старом континенту” који се ослањао на три стуба: римско право, грчку филозофију и хришћанску религију. О превеликим културолошким разликама најбоље говоре сукоби исламистичких и десничарских екстремиста који, упркос дијаметралним системима вредности, имају нешто заједничко, а то је насиље као основни метод

⁴⁵ У питању је центар који је уско специјализован пре свега за борбу против исламистички финансираног екстремизма.

⁴⁶ Програм је предвиђен за максимум 25 полазника. Поједини стручњаци за цихадизам сматрају да овакви интернати могу бити контрапродуктивни, као и то да су центре сличног типа отварале до сада само ауторитарне државе попут Сингапура и Саудијске Арабије.

⁴⁷ Пријавило се 17 особа, од којих је интернат похађало њих деветоро.

⁴⁸ О чему сведочи годишњи извештај Еуропола. Видети више о томе:

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>, 04.01.2108.

⁴⁹ <https://www.hudson.org/research/12902-the-facts-and-figures-on-french-muslims>, 02.09.2017.

деловања. Чини се као да се Хегелова⁵⁰ прича о господару и робу рефлектује и на савремено друштво. Изгледа да се обистинила она мисао да роб има потенцијала да напредује, што му даје предност у односу на уљуљканог и самозадовољног господара, који временом стагнира.

Литература:

1. Despotović Ljubiša, Kuzmanović Nebojša (2017): "Idejni aspekti duhovne krize hrišćanstva: religijski kontekst migrantske krize i identitetske posledice po evropske nacije", *Kultura polisa* (posebno izdanje) 2
2. Đorić, Marija (2017): "Impact of the Migration Crisis on the Development of Islamic Extremism and Terrorism", *Science and Society*, br. 1 leto, 2017.
3. Đorić, Marija (2016): "Uticaj migrantske krize na razvoj desničarskog ekstremizma u Evropi", *Zbornik radova Migranti na raskršću ili bespuću zemlje Srbije*, ur. Jovan Ćirić, Branislava Knežević, Institut za uporedno pravo; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Regionalno predstavništvo ruske humanitarne misije na Balkanu, Beograd
4. Đorić, Marija (2014): *Ekstremna desnica: međunarodni aspekti desničarskog ekstremizma*, Udruženje Nauka i društvo Srbije, Beograd
5. Đorić, Marija (2016) *Ekstremna levica: ideološki aspekti levičarskog ekstremizma*, Institut za političke studije, Beograd
6. Simeunović Dragan (2009): *Uvod u političku teoriju*, Institut za političke studije, Beograd
7. *Sprječavanje terorizma i suzbijanje nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode ka terorizmu: Pristup kroz rad policije u zajednici* (2014) OSCE, Beč
8. Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, *Fenomenologija duha*, Dereta, Beograd, 2005.

Интернет:

- https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2016/07/PE16_246_12421.html;jsessionid=7A55FBA914157B7029B01E4B554512B0.cae1
- https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/2.1.TERRORIST_ATTACKS_AND_SUSPECTS_ARRESTED_IN_THE_EU.html
- https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/ANNEX_1.html
- http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-RadicalisationCounter-Radicalisation-March-2013_2.pdf
- <http://geoconfluences.ens-lyon.fr/actualites/veille/pratique-religieuse-france>
- <https://rlp.hds.harvard.edu/faq/islam-france>
- <https://www.gatestoneinstitute.org/9982/france-deradicalization>
- <https://www.odt.co.nz/news/world/study-shows-french-muslims-hit-religious-bias>
- <http://time.com/3657314/paris-shooting-charlie-hebdo/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=H6cGA8-TH5o>
- <https://www.generation-identitaire.com/>
- <https://www.vox.com/world/2017/7/6/15804196/generation-identity-identitarians-alt-right-migration-islam-refugees-europe>
- <https://www.hudson.org/research/12902-the-facts-and-figures-on-french-muslims>

⁵⁰ Више о томе у: Хегел, Георг Вилхелм, *Феноменологија духа*, Дерета, Београд, 2005.

THE IMPACT OF MIGRATION TO STRENGTHENING VIOLENT EXTREMISM IN FRANCE

Summary: The author researches explores to what ways all modern migration influences the generation of extremism in France. The paper uses the case study method and comparative analysis, since comparative Islamist and right-wing extremism are compared. The main hypothesis in this paper is - arrival of migrants in France intensifies islamistically funded extremism in the form of jihadist terrorism. Response is strengthened by the nationalist and neo-Nazi right, which is a major challenge for the French security system. The conclusion is that the prevention is only successful fight against extremism and terrorism, which should be focused on preventing radicalization and violent extremism. France is one of the few countries that has invested a lot of money in various types of preventive programs (in the form of deradicalization), but which have so far not proved to be particularly successful. Colonial inheritance and a large number of Muslim origin migrants who are not adequately integrated into the French system make it a difficult struggle against contemporary extremism and terrorism.

Key words: migration, extremism, terrorism, Islam, extreme right, France, radicalization, violent extremism, EU